

МУСИҚА ТАЪЛИМИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШДА ЯНГИ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИНГ ҲУРИ

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17388546>

Мустақил тадқиқотчи: Жўраева Санобархон Азамжоновна

Аннотация

Ушбу мақолада ҳозирги кунда муסיқа таълимига янги инновацион технологияларни жорий этишнинг долзарблиги ҳақида сўз юритилиб, бу масала бўйича фикрлар, амалий вазифалар баён этилган.

Калит сўзлар

информатика, ахборот, муסיқа таълими, муסיқа ноталларини ёзиш, дастур, жамиятни ахборотлаштириш.

Информатика воситалари жамиятимизнинг барча жабҳаларига тобора кириб бораётгани, ахборотни тез ва сифатли қайта ишлаш малакаси ўсиб келаётган ҳар бир ёшнинг турмуш талабига айланишини кўрсатиб бермоқда. Ахборотнинг қимматбаҳо товарга айланиб бораётгани, информатика фанининг нуфузи ва аҳамияти ўсиб бораётганидан далолатдир⁶³.

Ахборот жамиятни ривожлантирувчи ва унинг тараққиётига асос бўлувчи муҳим восита ҳисобланади. Ахборот жамият тараққиётида энг муҳим иқтисодий кўрсаткичлардан бири бўлса, жамиятни компьютерлаштириш эса иқтисодиётнинг таркибий жиҳатдан қайта қуришда асосий ҳаракатлантирувчи кучдир.

Жамиятни ахборотлаштириш атамаси – Д.Бенк ва Й.Масудолар томонидан илк бор қўлланилган бўлиб, бугунги кунда зиддиятлардан холи бўлган, электроника, компьютер, информатика билан уйғунлашиб кетган жамият маъносини англатади. Кенгроқ маънода эса ахборотлашган жамиятда жамиятнинг ахборотлашуви – ижтимоий тараққитётнинг асосий қонунларидан бири бўлиб ҳисобланади. Бу инсон фаолиятининг барча соҳаларига интеллектуал меҳнат қуроли сифатида компьютерлаштирилган тизимлар ва бошқа ахборот технологияларининг кириб келишини англатади.

Шундай қилиб, “Жамиятни ахборотлаштириш”ни “Жамиятни компьютерлаштирилиши”га нисбатан кенгроқ маънода тушунилади.⁶⁴

⁶³ Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари. 8-синф. 3-бет. 2006 йил.

⁶⁴ Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари. 8-синф. 14-бет. 2006 йил.

XX асрда фан ва техниканинг ривожланиши натижасида инсон меҳнاتини энгиллаштирувчи, меҳнат унумдорлигини оширувчи ва жуда кўп қулайликлар берувчи техник воситалар ишлаб чиқарилди. Улар қаторига телефондан бошлаб телевизоргача, калькулятордан бошлаб замонавий компьютерларгача, автомобильдан бошлаб самолётгача бўлган воситаларни киритиш мумкин. Шу билан бирга, бу воситаларни инсон фаолиятининг турли соҳаларида унумли фойдаланиш жараёнида ҳал этилиши лозим бўлган муаммолар юзага келди⁶⁵.

Бугунги кунда муסיқа таълими жараёнига янги инновацион технологияларни таълим жараёнига жорий этиш долзарб вазифалардан биридир.

Республикамызда муסיқа педагогикаси фанини ривожлантиришда инновацион технологияларни таълим жараёнига тадбиқ этишнинг долзарблиги юқори малакали, замон талабларига мос кадрлар тайёрлаш борасидаги вазифалар билан белгиланади. Бу йўналишда бўлажак таълим берувчи кадрларнинг юксак маънавий-ахлоқий сифатларга эга бўлишлари, янги инновацион технологиялардан оқилона фойдалана олишлари алоҳида аҳамиятга эга. Ёшларда шундай ижобий сифатларни тарбиялшда муסיқа санъати энг самарали воситалардан бири бўлмоғи лозим.⁶⁶

Муסיқий таълимда Давлат стандартлари илғор мамлакатлар андозасига мос тарзда таълим олувчиларнинг эгаллашлари керак бўлган билим, малака ва кўникмалари даражасини белгилаб беради.

Дарсда илғор технологияларни қўллаш, илғор иш тажрибаларини оммалаштириш, замонавий услуб ва методлардан фойдаланиш таълим сифатини кўтаришга хизмат қилади.

Барча фанлар қатори муסיқа фани бўйича таълим ва тарбия борасида янги замонавий талабларга мос ва ҳос бўлган барча илғор тажриба ва янгиликлардан оқилона фойдаланиш мазкур соҳада олиб борилаётган ишларни мазмун ва сифатини кўтаришга хизмат қилади⁶⁷.

Умумтаълим мактабларида “Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари”, “Ахборот технологиялари”, “Информатика” фанлари ўқувчи ва талабаларнинг компьютер саводхонлигига қўйилган умумий талабларни бажаришга, қондиришга қаратилган. Ҳозирги кунда компьютерда муסיқа ёзиш, компьютерда муסיқа ноталарини ёзиш, компьютерда аранжировка қилиш, овоз устида ишлаш дастурлари яратилган. Компьютерда ноталарсиз муסיқа ёзиш, компьютерда муסיқа ноталарини ёзиш, компьютерда аранжировка қилиш, овоз устида ишлаш, яратилган муסיқа асарлари ва

⁶⁵ Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари. 8-синф. 14-бет. 2006 йил

⁶⁶ Муסיқанинг долзарб назарий муаммолари. Х.Н.Нурматов. Тошкент-2002. 2-бет.

⁶⁷ Муסיқанинг долзарб назарий муаммолари. Х.Н.Нурматов. Тошкент-2002. 13-бет.

уларнинг ноталарини чоп этиш дастурларини ўрганиш, уларни таълим жараёнига тадбиқ этиш долзарб масала бўлиб қолмоқда.

Бугун Республикамизда мусиқа педагогикаси фанини ривожлантиришнинг долзарблиги “Таълим ҳақида”ги Қонун, “Кадрлар тайёрлашнинг миллий дастури” ҳужжатларида кўрсатилган юқори малакали, замон талабларига мос кадрлар тайёрлаш борасидаги вазифалар билан белгиланади.

Бу йўналишда бўлажак ўқитувчи кадрларнинг ва айниқса ўқувчи ёшларнинг юксак маънавий-ахлоқий сифатларга эга бўлишлари алоҳида аҳамиятга эга. Ёшларда шундай ижобий сифатларни тарбиялшда мусиқа санъати энг самарали воситалардан бири бўлмоғи лозим.⁶⁸

Муסיкий таълимда Давлат стандартлари илғор мамлакатлар андозасига мос тарзда ўқувчиларнинг эгаллашлари керак бўлган билим, малака ва кўникмалари даражасини белгилаб беради.

Дарсда илғор технологияларни қўллаш, илғор иш тажрибаларини оммалаштириш, замонавий услуб ва методлардан фойдаланиш таълим сифатини кўтаришга хизмат қилади.

Барча фанлар қатори мусиқа фани бўйича таълим ва тарбия борасида янги замонавий талабларга мос ва ҳос бўлган барча илғор тажриба ва янгиликлардан оқилона фойдаланиш мазкур соҳада олиб борилаётган ишларни мазмун ва сифатини кўтаришга хизмат қилади.⁶⁹

Компьютерда мусиқа ёзиш учун яратилган дастурлар кўп. Мусиқа ноталарини ёзиш, мусиқани аранжировка қилиш, транспозиция қилиш ва жуда кўплаб имкониятларга эга бўлган дастурлар бор. Уларнинг ҳар бирини ўзлаштириш учун вақт, талаб даражасидаги муסיкий назарий билим, амалий кўникма ва малакаларга эга бўлиш талаб этилади.

Компьютерда мусиқа ёзиш дастурларидан мусиқа таълими тизимининг ҳамма босқичларида (мактабгача таълим, умумий ўрта таълим, педагогика коллежларида, олий таълим босқичида, олий таълимдан кейинги таълимда, малака ошириш институтларида) фойдаланиш мумкин. Айниқса мусиқа таълими йўналишидаги фанларни (жамоа кўшиқчилиги ва амалиёти, хор дирижёрлиги, хонандалик, махсус чолғу, кўшимча чолғу, болалар асарлари устида ишлаш амалиёти, мусиқа адабиёти, мактабда мусиқа ўқитиш услубиёти, болалар боғчасида мусиқа таълими услубиёти, сольфеджио, мусиқанинг элементар назарияси, гармония) ўқитишда таълим самарадорлигини оширишда катта аҳамиятга эга бўлади деб ўйлайман. Бу жараёнда “кўраяпман, эшитаяпман, ижро этаяпман” тамойили тўла тўқис

⁶⁸ Мусиқанинг долзарб назарий муаммолари. Х.Н.Нурматов. Тошкент-2002. 2-бет.

⁶⁹ Мусиқанинг долзарб назарий муаммолари. Х.Н.Нурматов. Тошкент-2002. 13-бет.

амалга оширилган бўлади. Бу жараёнда таълим олувчининг ўқувчининг муסיкий қобилиятлари ҳар томонлама ривожланади. Бунда таълим олувчининг кўргазмали, мазмунли муסיкий фикрлаш, эшитиб таҳлил қилиш, дарсдан сўнг компьютер жўрнавотлиги билан ансамбль бўлиб ижро этиш қобилиятлари, хотираси, кўникма ва малакалари ривожланади.

Компьютерда муסיқа ёзиш дастурларидан дарс жараёнида таълим берувчилар, таълим олувчилар фойдаланибгина қолмай, дарсдан кейинги ўз устида ишлаш жараёнида, ижрочилик маҳораларини оширишда, ижод намуналарини яратишда ва улардан амалиётда фойдаланишлари мумкин. Ўзлари яратган асарларни ёзиб, эшитиб кўриб, асарларнинг ифодалилиги, жозибалилиги устида ижодий изланишлар олиб боришдек имкониятларга эга бўладилар. Яратилган ҳамма дастурларни ўзлаштиришнинг кераги ва иложи йўқ, чунки уларни ўзлаштириш кўп вақтни талаб этади. Амалиётда қайси дастур қулай бўлса ўша дастурдан фойдаланган маъқул деб ўйлайман.

Муסיқа ноталари муҳаррири дастури ёрдамида муסיқа таълимига оид барча фанлардан нотали ва овозли тестлар яратиш мумкин. Бу кўргазмали ва овозли тестлар таълим олувчиларнинг билимини, эшитиш ва таҳлил қилиш каби қобилиятларини ва малакаларини баҳолаш сифатини оширади.

Хулоса қилиб шуни айтиш мумкинки, янги инновацион технологиялардан муסיқа таълими жараёнида фойдаланиш, муסיқа таълимида нота муҳаррири дастурида ишлаш бўйича тўпланган илмий-амалий натижаларни ўқув-услубий қўлланма сифатида оммалаштириш долзарб масала бўлиб қолмоқда.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР:

1. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари. 8-синф. Тошкент. 3-бет. 2006 йил.
2. Х.Н.Нурматов. Муסיқанинг долзарб назарий муаммолари. Тошкент-2002. 2-бет.
3. А.А.Эргашев. Finale 2003 дастурида муסיқа ноталарини ёзиш. Х.Н.Нурматов. Тошкент-2002. 2-бет.
4. Ergashev, A. (2022). XORIJIY DAVLATLARDA MUSIQA TARBIYASI. *Science and innovation*, 1(C7), 262-265.
5. Ergashev, A., Ataboyeva, S., Djalalova, N., & Usmonova, S. (2021). THE ROLE OF COMPOSERY IN THE ART OF NATIONAL SINGING. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(12), 863-867.

6. Ergashev, A. (2022). MUSIC EDUCATION IN FOREIGN COUNTRIES. *Science and Innovation*, 1(7), 262-265.
7. Ergashev, A. (2022). MUSIQA TA'LIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATION AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O'RNINI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 545-554.